

VU HKK

IŠ ARČIAU

Interviu su
destytojais

Vilniaus vietų
rekomendacijos

TURINYS

3

Prof. dr. Arūnas Bukantis

7

Doc. dr. Justas Kažys

11

Prof. dr. Egidijus Rimkus

13

Prof. dr. Edvinas Stonevičius

15

Doc. dr. Justinas Kilpys

18

Doc. dr. Gintautas Stankūnavičius

22

Vilniaus vietų žemėlapis

24

Aplinkosaugos datų atmintinė

PROF. DR. ARŪNAS BUKANTIS

- Klimato tyrinėjimai, nors ir itin reikšminga bei įdomi sritis, nesulaukia tokio susidomėjimo, kaip, pavyzdžiui, fiziniai ar chemijos mokslai. Kas lėmė jūsų apsisprendimą rinktis klimatologo kelią? Gal nuo vaikystės žinojote, kad norite tapti mokslininku?

- Nuo vaikystės noro būti mokslininku tikrai nebuvo, o galvojau, kad būsiu meteorologas, kuris dirbs tolumo plaukiojimo laivyne ir galvojau netgi susieti gyvenimą su žvejybiniu laivynu. Tai buvo tokia mintis pradinė, bet baigus universitetą kažkaip netyčia gavau pasiūlymą likti dirbti universitete ir tada atsivėrė galimybės studijuoti aspirantūroje ir va taip palaipsniui įsitraukiau į mokslinę veiklą ir susidomėjau klimato kaita - klimato tyrimais, nes tikrai dar tada mažai apie tai išmaniau ką nors. Bet patiko šita sritis ir ji buvo labai auganti, labai buvo progresuojanti prieš dar trisdešimt metų ir labai įtraukė. Dėl to net iki šiol ir nepalieku šitos srities, nes, mano manymu, tai yra labai aktuali sritis ir susidomėjimo sakysčiau, tai tikrai netrūksta, nes jau dabar šita problematika išeina už mokslinės veiklos rėmų. Verslininkai, gamybos sektorius, žiniasklaida bei visi kiti sektoriai domisi. Jie labai pajuto klimato kaitos poveikį, todėl interesų ratas labai išsiplėtė ir ne vien tik tai jau gryną mokslinę veiklą dabar jau tapo tokio užsiėmimu, bet ir taikomieji tokie tyrimai, kurie atsako į klausimą kaip klimato kaita gali būti naudinga, pavojinga ir finansiškai žalinga.

- Kokie jūsų hobiai, kaip pailsite nuo įtemptos akademinės veiklos?

- Tai pirmiausiai tai žinoma, labai domina ir daug dėmesio skiriu tokiai veiklai, kaip kelionės, vis norisi kiekvienais metais kažkur išvažiuot, kur dar nėra būta, kur nėra kojos dar įkelta į kokią nors šalį. O iš daugiau tokios veiklos, tai pavyzdžiui, sode turiu bičių - keletą avilių, tai su jomis yra įdomios veiklos. Čia atskira netgi, galima sakyti, tokia ir profesija. Reikia išmokti daugybę niuansų ir zoologinių, ir fiziologinių susijusių su šitais vabzdžiais. <...>

- O gal galite trumpai papasakoti, kokia buvo įsimintiniausia jūsų turėta kelionė?

- Ko gero, norėčiau visgi paminėti kelionę į Graikiją, kadangi tai buvo viena iš pirmųjų kelionių. Tikrai pamatyti iš arti šituos Antikos laikų miestus ir išlikusius statinius, ir visą tą kultūrinį paveldą, buvo man didžiulis įspūdis.

“Sode turiu bičių – keletą avilių, tai su jomis yra įdomios veiklos”

- Pasidalinkite savo mėgstamiausiomis Vilniaus vietomis, kurias rekomenduotumėte aplankyti šviežiai čia atsikrausčiusiems studentams - tai gali būti kavinės (kuriose būtų gal galima ir mokintis), pasivaikščiojimo takai, muziejai, bet kas, kas jums šiame mieste artima.

Kadangi gyvenu Vilniaus priemiestyje tai man tiesiog apsilankymas Vilniaus centre senamiestyje jau yra egzotika. Dabar suskaičiuoju kartais, kad per metus vos keletą kartų tenka praeiti pilies gatve, ar po senamiestį tiesiog pasivaikščioti. Tai šitie rajonai jie labai skiriasi nuo kitų miesto rajonų ir ten visai kitokius žmones galima pamatyti. O iš mielų kavinukių, tai net nežinau, kokias galima būtų įvardinti, kad jose galima būtų ten ir dirbuotis. Aš šiaip tai labai keistai žiūriu į tą darbą kavinėje. Man, tai labai keistai atrodo, kaip matau žmogų, ten sėdintį kavinėje ir kažką dirbantį. Nelabai įsivaizduoju, kodėl jis ten sėdi ir kodėl jis ten kankinasi kavinėje. Todėl aš neįsivaizduoju, kad galima būtų kažką rimto padaryti kavinėje. Trumpą žinutę, kokia gal ir galima, bet šiaip kavinėje dirbti man tai yra nesuprantamas užsiėmimas. Kavinėse manau galima eiti ir linksmai praleisti laiką, tai viena iš tokių mano mėgstamų vietų Pilaitėje yra „Dockers Pub“. Kavinė, kurioje tikrai yra maloni aplinka, ten vyksta ir protmūšiai, bet apsilankau ten tikrai ne dėl to, kad rašyčiau, kažkokius tai darbus arba ką nors galvočiau.

- Kuris metų laikas Jums artimiausias, kodėl?

- Pirmiausia tai galvą ateina pavasaris ir vasaros pradžia. Gražiausias laikas tai yra gegužės bei birželio mėnesį, kai yra ilgiausia diena, nes aš kažkodėl jaučiu, tuomet tokį tikrą gamtos pulsą, kada gamta bunda ir jau būtent įsivažiuoja tas vasaros sezonas. Ypatingai birželio mėnesį, kai būna ilgiausios dienos, trumpiausios naktys ir tai kažkokį sukelia optimizmą. O kai pradeda dienos trumpėti, tai kažkoks pradeda liūdesys smelktis jau į galvą. Jau net nuo liepos-rugpjūčio mėnesio kažkoks atsiranda to artėjančio rudens jausmas, kuris nėra malonus.

- Ar yra kokia nors gamtos vieta Lietuvoje, prie kurios turite asmeninį ryšį? Gal istorija ar prisiminimas, kodėl ji Jums svarbi?

- Ne gal tokios konkrečios tokios vietos nėra, bet tiesiog pasivaikščiojimas miške jisai labai yra mielas užsiėmimas bet kuriuo metų laiku. Išėjus iš miesto ir patekus į mišką, jame yra tiesiog kitas pasaulis. Tai labai mėgstu tokius pasivaikščiojimus, juo labiau kad ir gyvenu netoli miško, tai būtent apskritai mišką, galima būtų išskirti, kaip mieliausia ir patraukliausia gamtos vieta. Ir jūra, žinoma. Apsilankymas prie Baltijos jūros jisai savaime, galima sakyti, pakrauna ir užkoduoja teigiamomis emocijomis ilgam laikui.

- Kaip jaučiatės komentuodamas klimatologijos temas televizijoje? Ar prisimenate savo pirmąjį pasirodymą – kokia buvo ta patirtis ir kokios emocijos tuo metu lydėjo?

- Dažnai tenka tuos komentarus teikti, kadangi įvairios klimato prognozės ir klimato kaitos anomalijos yra žiniasklaidai įdomu. Tai pat, reikalingi šitie komentarai - reikalinga kažkokia informacija žmonėms, tai tenka tokius darbus daryti. Žinoma gal labiausiai būna sudėtinga atsakyti į tokius klausimus, kai klausinėja žurnalistai, kokie bus ateinantys mėnesiai bei sezonai, kokia bus artimiausia žiema, kokia bus vasara ir taip toliau, kada jiniai prasidės, kada baigsis ir panašiai. Na, čia yra susiję su tuo, jog atsakyti į tokius klausimus labai sudėtinga, nes ir mokslui tai nėra įkandamas ilgalaikių prognozių uždavinys. Mes, galime tokias tikrai preliminarines eksperimentines prognozes pateikti apie ateinančių mėnesių orų sąlygas. Tai tokius klausimus yra sunkiausia atsakyti. O šiaip, pati pradžia, tai net neatsimenu kada jiniai buvo tiesa pasakius. Bet viena televizijos laida tai man įstrigo į atmintį, dėl to, kad tiesiog laidos vedėjas, jisai sugebėjo sukurti tam tikrą įtampą, dėl kurios atrodė, kad reikės tą būsimą pasisakymą vos ne mintinai išmokti ir netgi raštu pateikti prieš tai, ką galvoji pasakoti. Todėl tas buvo labai keista. Aišku, taip, reikėjo šitą padaryti ir po to, tą kalbą tokią ir pasakyti, kokia buvo prieš tai raštu pateikta. Tai buvo vienkartinis čia atvejis daugiau tokių nepasitaikė atvejų. Gerai, kad daugiau tokių patirčių nebuvo, nes tai yra na papildoma, galima sakyti, įtampa, nes dažniausiai reikia improvizuoti ir eksromptu sugalvoti pagrįstą atsakymą kažkokiais tai pavyzdžiais. Gana toks būna nelengvas, kartais tas žiniasklaidoje pasirodymas, kadangi visada būna netikėtų klausimų į kuriuos sunku atsakyti, bet na, visada galima, išsisukti kaip nors, tai tą, kol kas pavyksta padaryt.

- Kaip, dirbant šioje srityje, pavyksta neįklimpti į negatyvių emocijų liūną?

- Taip, žinoma, negatyvo, čia visur yra, nesvarbu, kuo žmogus bebūtų, ar jisai būtų gydytojas ar sportininkas. Jisai visada bus baudžiamas už bet kokią klaidą ir visada viską išmanys geriau. Visi likusieji, kurie su tuo yra nesusiję ir nedirba, tai čia žinom, kad visa Lietuva yra krepšinio specialistai, visa Lietuva yra daktarai ir visa Lietuva yra meteorologai dažnai. Atsiriboti yra sudėtinga, vienas iš būdų tai yra tiesiog vengti kažkokio tai specialaus domėjimosi komentarų turiniu, kurie būna rašomi ten, po kokiu straipsniu ar interviu. Jie iš tikrųjų yra absoliučiai beverčiai ir dažniausiai tai aš bandau tiesiog jų neatsidaryti, neskaityti ir tokiu būdu išvengti neigiamų emocijų, nes tokios konstruktyvios kritikos ten niekada nebus. Ten bus kažkokios tai emocijos, nuoskaudos arba šiaip žmonių, kurie turi kažkokių tai savo asmeninių išgyvenimų, kuriuos jie išlieja rašydami komentarus. Tai čia nuo jų apsisaugoti yra vienintelis būdas, tiesiog jų neskaityti ir į jų neatsidaryti. <...>

- Pradėjus domėtis ar dirbti klimato srityje kartais gali nusvirti rankos – tiek dėl problemos masto, tiek dėl ją neigiančių žmonių. Ką patartumėte jaunam žmogui, kuris tik pradeda savo kelią šioje srityje?

- Na žmonija susiduria su tikrai labai dideliais iššūkiais dėl klimato kaitos ir, matyt, dėl to tas nusivylimas gali ateiti, kad mes norime per greitų rezultatų. Sudėtingos problemos paprastais būdais ir greitai išspręsti neįmanoma ir reikia, matyt, įžvelgti ir mažų žingsnelių, mažų kažkokių tai pokyčių naudą, kuri yra matoma, jaučiama bei akivaizdi. Ir tokiu būdu ieškoti, sakykim toje masėje kažkokio tai beviltiško tokio neveiklumo ir gerų pavyzdžių, gerų tarkim projektų kažkokių arba gerų poslinkių ten mažinant, pavyzdžiui, šiltnamio dujų emisiją. Jeigu, pavyzdžiui, visoj valstybėj jos neva nemažėja, tai galbūt galima rasti žmonių, kurios tikrai yra pažengusi šioje srityje ir tokių verslininkų, kurie kreipia į tai dėmesį ir kuriems rūpi šitas dalykas bei kurie yra pasiekę labai teigiamų rezultatų. Tai aš visada stengiuosi, kad ir toje masėje sakykim to, beviltiškumo ar negatyvumo, ieškoti nedidelių teigiamų poslinkių - požymių, kurie na galiausiai, kartais ir išplinta bei tampa jau tokiu masiniu reiškiniu. Ir taip apsaugoti nuo to, sakykim nihilizmo arba to tokio beviltiškumo, kad štai žmogus nesugebėjo sustabdyti ten atšilimo, taip, nesugebėjo stabdyti, nes galbūt buvo ir nereali tokia nuostata, ir tie uždaviniai buvo nerealūs, nes mes kartais sprendžiame apie kitų šalių žmonių gyvenimą ir jų galimybes pagal save. Mūsų yra vienoks ten ekonominis, sakykim, pajėgumas valstybės, o kur nors besivystančiuose kraštuose, pietryčių Azijoje ar Afrikoje yra visai kitos sąlygos ir kitokios yra visiškai problemos ir to nesuprasti negalima. Dėl to vienodus reikalavimus kelti išsivysčiusioms turtingoms šalims ir tokius pat reikalavimus trečio pasaulio besivystančioms šalims yra neteisinga ir nerealu. Dėl to dažnai ir tenka nusivilti, kad šitos šalys, tarkim, jos negali įgyvendinti arba neįgyvendina tam tikrų ten reikalavimų, kurie numatyti, pavyzdžiui, Paryžiaus klimato susitarime. Bet galima drąsiai teigti, kad jie na buvo kai kurie ir nerealūs, tai dėl to ir tas nusivylimas po to gali ateiti. <...>

- Jei trumpai, pagrindinis jūsų patarimas jaunam specialistui būtų neišsikelti nerealistinių tikslų?

- Taip ir ne visus tikslus, kurie iškelti, nors ir kaip jie gražiai skambėtų laikyti realistiškais, kadangi jie dažnai būna tokie atitrūkę nuo tikrovės, trumpai tariant.

- Vienas dalykas, kurį beveik visada turite su savimi lauke/ekspedicijose ar net keliaudamas į paskaitą – kas jis ir kodėl?

- Čia turbūt būtų vienas iš atsakymų automobilis, kuris kiekvieną dieną kažkodėl reikalingas. Priklausomybė yra atsiradusi nuo automobilio nuo šitų telefonų ir į jų teikiamų galimybių. Tai matyt, tokie būtų du daiktai, su kuriais kiekvieną dieną reikia praleisti labai daug laiko. Bet telefono, kuris dabar kiekvieną kartą yra mūsų kišenėje, aš jo niekada nesinešu į paskaitas, nes tiesiog jisai ten nereikalingas ir nėra kada jį žiūrėti.

DOC. DR. JUSTAS KAŽYS

- Klimato tyrinėjimai, nors ir itin reikšminga bei įdomi sritis, nesulaukia tokio susidomėjimo, kaip, pavyzdžiui, fiziniai ar chemijos mokslai. Kas lėmė jūsų apsisprendimą rinktis klimatologo kelią? Gal nuo vaikystės žinojote, kad norite tapti mokslininku?

- Nuo vaikystės tai sudėtingiau. Nors mama sakė, kad mėgdavau žiūrėti orų prognozių pranešėjus. <...> O greičiausia viskas buvo labiau tai, kad įstojau geografiją. Dar kai baigiau mokslus mokykloje, Tai nebuvo tokios specialybės kaip Meteorologija ir hidrologija. Tai buvo fizinė geografija ir mokykloj kažkada patiko ir neturėjau, turbūt labai kažkokių minčių kur stoti. Visada patiko ir biologija ir geografija, ir su gamtiniais dalykais tokie susiję dėstymai. Tai taip ir gavosi, bet nuoširdžiai sakant, pirmus du kursus tai buvo sunku, nes tai nebuvo taip faina, kaip mokykloj geografija. Ir sakiau, kur aš čia įstojau, bet draugai, po to dėstytojai ištempia į tą kelią.

- Kokie jūsų hobiai, kaip pailsite nuo įtemptos akademinės veiklos? -

- Mano hobiai yra visai susiję su miesto veiklom ir ne miesto veikloms. Iš ne miesto, tai pradėčiau nuo to, kad labai svarbu surasti laiko eiti, pasivaikščioti į mišką. Jeigu ir neišvažiuoji kažkur tolėliau, tai tada keliauja čia į vietinius miškus. Gyvenu palyginti netoli belmonto miško tai vat startas būna ten, jeigu kažkur kelionė nusidriekė toliau iki Antakalnio ar kitokių rajonų, tai labai smagu, pavyzdžiui, smagu apeiti šimtą kilometrų aplink Vilnių trasą kažkada, ne per dieną, bet gabaliukais, bet vis tiek tai buvo įdomios patirtys. Tai vat, pasivaikščiojimas miške labai patinka, kaip atsipalaidavimas, ypač po savaitės darbų. O kasdien aš turiu tokias miesto pramogas, man patinka eiti į kiną, aš esu kino teatro „Skalvija“ gerbėjas didelis, tai vat mane galima rasti tenai nemažai laiko, taip pat aš mėgstu vaikščioti po įvairias meno, ypatingai šiuolaikinio meno parodas. Tai va čia mano irgi toks atsipūtimas, ir tai kartais naudoju netgi dienos bėgyje. Pietų pertrauka gali būti išėjimas į parodą. <...> Ir gal kažkas ką visai dar mėgstu tai yra koncertai <...> Mėgstu gan po darbo neužsidaryti namuose, o ar į vieną ar į kitą pusę bent jau kelis kartus per savaitę pasukti save, mane tai atpalaiduoja.

“Neturiu savo telefono numerio iki šiol”

- Kadangi užsiminėti apie parodą bei kiną, tai gal tada galit pasakyti, kokia buvo mėgstamiausia jūsų paroda matyta? Gal filmas tuo pačiu matytas mėgstamiausias?

- Kai pagalvoji iš tokių filmų, kurie pirmiausia ateina į mano galvą, tai aš visą laiką mėgau Ispanų režisierių Pedro Almodovar <...> ir vienas iš mėgstamiausių mano jo filmų buvo „Viskas apie mano mamą“. <...> Kas šiuo metu, tai ypač po mirties, neseniai netekom Deivido Linčo režisieriaus, kažkaip dabar visai nemažai peržiūrėjau jo filmų. Bet nuoširdžiai labiau mėgstu filmus, kuriems praeina kažkiek laiko, niekad nelekiu į šiuometinį, bet labiau laikiu, kol jis truputį pasensta. Labiau mėgstu tokius, sakyčiau, praeito amžiaus pabaigos, ar ten ar septinto aštunto dešimtmečio, turbūt tas ir yra didžiausias inspiracijos šaltinis

Iš parodos čia jau sudėtingiau. Visai neseniai praeitą savaitę buvau Klaipėdoje ir žiūrėjau parodą apie fotografijos mene naudojama peizažą lietuvių autorių. Ji vadinasi „po manęs, nors ir tvanas“ labai daug ir tokių su ekologija ir su mintim apie prarastus pasaulius, ne liekančius dėl žmogaus veiklos. <...> Taip turbūt kas yra ant šiuo metu vat greičiausiai tą ir paminiu, nes su parodom nėra tai, kad jos labiau išlieka fiziškai bei emociškai, atsimeni tai, kas ką tik buvę labiau.

- Pasidalinkite savo mėgstamiausiomis Vilniaus vietomis, kurias rekomenduotumėte aplankyti šviežiai čia atsikrausčiantiems studentams - tai gali būti kavinės, pasivaikščiojimo takai, muziejai, bet kas, kas jums šiame mieste artima.

- Jeigu taip nuo tų gamtinių vietų, tai nors dirbu visai netoliese vingio parko, bet tai nėra mano mėgstama vieta. Labai smagi vieta yra vėlgi Karoliniškių miškas palei upę su visais karstymais ir atodanga. Tikrai verta išbandyti šimtą kilometrų aplink Vilnių taką. O mano mėgstama vieta dabar, kur gali sutikti dažniausiai mane, tai, kaip ir sakiau Belmonto miškas, bet nuo vaikystės, kadangi augau Vilniuje Antakalnio mikrorajone, tai man labai visada patiko sapieginės ir Šveicarijos, vadinamieji kalnai, parkas arba miškas, visada mėgstu ten sugrįžti. <...> Jeigu iš parodų, kuriose lankausi nemažai ir iš didesnių erdvių, tai turbūt sakyčiau Radvilų rūmų centras meno, nes jis architektūriškai visai įdomus ir parodas visai tokias originalias rengia. O iš mažų galerijų, kurias irgi mėgstu aplankyti, tai yra tokia Lietuvos dailininkų sąjungos galerija „artifex“.

Bet kur rašyti bakalauro darbą čia sudėtingas klausimas. Pagalvoju, tokių erdvių kažkaip kavos vietų aš neturiu, nes pats nelabai mėgstu gerti kavą, tai vat ir ne dažnai užeinu į tokias. Turbūt dažniausia vieta yra „Cirkus cafe“ labai jauki kavinukė. O vakarais <...> kadangi gyvenu netoli senamiesčio, tai esu visai išeinantis ir į kažkokias kavines ar barus vėl susitikti su draugais. Tai mano vietos yra arti, aš tinginys, į mišką galiu eiti ir toliau, bet į barą kažkaip aš tingiu kažkur toliau eiti. Tai yra aušros vartų ir didžiosios vartų gatvėse esantys barai vat yra „Dogma“ baras, taip pat „In Vino“ vyninė. Taip pat yra „Vėjai“, kurie dabar yra šiuolaikinio meno centro patalpose. Tai vat, mano tokia tokios erdvės, bet patinka ir „Skalvijos“ erdvė kino teatro, kur yra kavinė, ir galima irgi prisėsti ne tik prieš filmą išgerti kavos.

- Studentai pasakoja legendą, kad kažkada buvote atsisakęs telefono. Ar čia tiesa? Jei taip, ar galite papasakoti plačiau, kodėl buvot priėmęs tokį sprendimą, ko iš šios patirties išmokot? Ar vis dar neturite telefono, ar priėjot kažkokį kompromisą?

- Tai formaliai aš neturiu abonemento, aš neturiu savo telefono numerio iki šiol. Tai yra aš naudojuosi va dabar kažkokiais kompiuteriniais skambučiais, naudojuosi savo laidiniu telefonu, esančiu, pavyzdžiui, darbo kabinete, jeigu reikia kažkur paskambinti. Ir, taip pat, namuose mano mergina turi telefoną ir aš irgi, jeigu kartais man reikia, aš juo pasinaudoju kaip fiziniu aparatu. Bet taip, aš neturiu paties aparatų ir kažkur būdamas lauko sąlygomis, iš esmės aš esu nepasiekiamas. <...> Kodėl čia labai sunkus klausimas pats nebesupranti, kodėl taip atsitiko?

Aš turėjau telefoną mobilųjį anksčiau su abonementu. Tiesa, jame irgi nebuvo internetinio ryšio normalaus tai toks buvo neišmanus, pavadinkim taip, bet tai buvo ir laikas, kai dar tai nebuvo taip populiariu ir taip svarbu. Jeigu atsimenu turėjau „Ericsson“ kažkurį modelį. Bet kažkaip taip jau gaudavosi, kad nelabai aš mėgdavau kalbėtis telefonu ir dažnai grįždamas namo išjungdavau garsą ir padėdavau į stalčių. Tai paskui rasdavau praleistus skambučius ir supratau, kad tai nėra mano gal tokia buvimo erdvė, kai aš noriu pabūti vienas. Buvo taip atsisakyta, baigėsi sutartis, kažkaip gal dar tiksliau sutartis dar jinai tęsėsi, bet paties aparato grynai jisai toks buvo išrinktas ir pasakyta ne, ir nuo to laiko kažkaip aš gyvenu be telefono.

Tiesą pasakius aš turiu grotuvą, kuriame yra internetinis ryšys. Tai vat esant irgi belaidžiam nemokamam internetui, aš galiu kažkur prisijungti dabar erdvėse. <...> Bet paties numerio kažkaip nereikia. Ir mane tai labiausiai turbūt gelbėja, bent jau mano nuomone, šiuo laiku nuo informacijos pertekliaus ir nuolatinio buvimo sraute.

- Koks studentų klausimas ar pastaba neseniai jus nustebino ir pakeitė paskaitos kryptį?

- Tos nuostabos dažnai su amžiumi vis mažėja. Vis tiek viskas darosi priimtinau ir aiškiau. Turbūt apskirtai, kad pakeistų kryptį visiškai paskaitos gal taip nebuvo. Bet bent jau dalinai nenukrypti nuo temos, tai buvo turbūt visi tie klausimai susiję <...> gal labiau apie asmenines patirtis. Nežinau, ar jie mane nustebina, bet jie mane tikrai tada kažkaip labiau skatina dalintis. Turiu tą kažkokią vis tiek paskaitos struktūrą, dažniausiai remiesi moksliniais faktais, kažkokia ten informacija, bet tas atsivėrimas būtent asmeniškai visada maloniai galbūt nustebina, ir jeigu kažkam tikrai atrodo įdomu ir svarbu, tuo pasidalinti visada gera? <...> Turiu magistro kursą bio meteorologija apie orų ir gyvų organizmų santykį. Tai, be abejo, vienas iš tokių dalykų, kad vėlgi kažkada paklausė, kodėl pačiam įdomus tas dalykas? Aš turbūt irgi buvau ne susigalvojęs, bet viena iš priežasčių, kad aš, pavyzdžiui, esu alergiškas žiedadulkėms ir mane tiesiogiai kartais veikia tam tikri dalykai ir tada truputį papasakoji apie patirtis, kurios tiesiogiai siejasi su mokslo dalyku. Nukrypsti ir ne tikrai apie mokslą, bet ir apie savo gyvenimą tie patys pasivaikščiojimai gamtoje, kurie irgi siejasi. <...> Tai vat kažkokio tokio nustebinančio ir pribloškiančio aš turbūt dabar neprisimenu ir sakau, gal čia darosi, kad vis daugiau viskas, kaip ir tikėtina, iš studentų pusės būna ko jie gali paklaust, bet tai tikrai trumpam pakeičia paskaitos eigą, lyg ir pristabdo ją, kažkur pasidalinam tai kažkokia asmenine informacijos ir tada vėl sugrįžtam.

- Jei turėtumėte visišką laisvę 1 savaitės mini projektui, koks jis būtų?

- Aš neabejoju, kad mane trauke truputėlį meno sritis nežinau, gal vat sugalvočiau, kad reikia pagaliau prisėsti. Turiu tokią seną kamerą, su kuria galima ten filmuoti, gal kažkoks toks meninis įkvėpimas labiau turėtų užėti, tai vat skirčiau laiko, kažką gal sugalvot pafilmuot, prisiminti net ir kaip montuojasi, ar ten panašiai. Bet iš principo dažniausiai, kai yra toks laikas-idėja, jinai vis tiek turi būt man atrodo įforminta, nes aš labai bijau, kad aš, jeigu taip gaučiau, to laisvo laiko, tai aš taip truputį praleisčiau labiau tokioj arba tyloj, arba kažkur einant ir nieko tokio doro praktiško ir apčiuopiamo, ir nepadaryčiau per tą savaitę. Bet jeigu būtų prieš tai mintis - idėja kažką nuveikti, tai būtų tikrai meno sritis. <...>

- Jūs su studentais prieš paskaitą trumpai medituojate - kaip kilo toks įprotis ir kada tai labiausiai pasiteisina? Gal visiems rekomenduotumėte pamedituoti, pavyzdžiui, prieš egzaminą?

- Galiu iškart pasakyti, kad tai pasiteisina visada bent jau taip atrodo iš studentų apklausų. Jokių būdu nesakau, kad tai yra absoliutu ir kiekvienam, bet ypatingai man tai padeda. Aš atrodo, tokiu būdu galiu susikoncentruoti ir grįžti į paskaitą, būti su studentais, su tuo objektu apie ką kalbame. Aš turbūt nepavadinčiau, vis tik tai meditacija, bet labiau tokio įsižeminimo tam tikras veiksmas, kuris turi meditacijos požymių. <...> Tai yra labiau susikaupimas ir įėjimas į kažkokį tą kelių valandų buvimą kartu ir su apsijungimas su visu pasauliu. Kaip tai gimė? Nuoširdžiai niekad gyvenime ne meditavau, bet tas vidinis ryšys su gamta ir pasauliu atrodo buvo tik jis nebuvo išreikštas tokiomis formomis. Turėjome vieną tarptautinį projektą, kuriam vadovavo vienas prancūzų universitetas, mintis ir buvo, kad įvairias meditacines praktikas galima pritaikyti bet kurioje mokslo srityje. Tai yra nesvarbu, ar tu studijuoji matematiką, fiziką, literatūrą. Tokie intarpai ir tam tikri dalykai padeda labiau susiristi, susikaupti, būti labiau aktyviam. Ir kažkaip po šito projekto, pajutau, kad kažkaip geriausia tai daryti pratęsiant ir pabandyti tai panaudoti savo paskaitose, nes vienas iš pagrindinių projektų minčių lyg ir buvo, kad mes turime drąsiai naudoti savo paskaitose tai ką išmokome. Buvo labai nedrąsu iš tikrųjų, kaip tai padaryti nes pirmą seminarą, mes čia turėjome Vilniuje su tarptautine grupe prieš tris metus. <...> Ir dabar tikrai kiekvienos paskaitos, ne kiekvieno kurso, bet kai kurių kursų pradžios paskaitose aš darau tam tikrą tą įsižeminimo, meditacinių savybių turintį tokį veiksmą ir kuo toliau tuo ir man lengviau. Esu gavęs reakcijas iš studentų ir padariau tokią kokybinę analizę. Tai tikrai galiu prisipažinti, kad didžioji daugumoj yra pozityvumas.

- Pradėjus domėtis, dirbti klimato srityje, gali nusvirti rankos susidūrus su problemos mastu ir ją neigiančių žmonių grupėmis. Ką patartumėte jaunam žmogui, tik pradėjusiam savo karjeros kelią?

- Taip, tai aišku, turbūt girdint, tai turi turėti kažkaip gebėjimą neprarasti optimizmo, bet kaip tai pasiekti ar ne? Labai sudėtinga. kelios iš formų ir yra pirmiausia atrandant savyje vidinių resursų, kažkaip atveriant savo pasaulį galima į tai keliauti drąsiai ir labai svarbu būti bendruomenėje. Aš manau, kad kuo mes būdami bakalaurs ar magistras, tikrai mūsų studijų programoje galime pasididžiuoti tai, kad mūsų yra nedaug ir mes galim kažkaip apsiungti ne tiktai dėstytojai su studentais, bet ir studentai tarpusavyje. Vėl kažkaip netgi grįžtant prie tos įsižeminimo praktikos, tai yra na labiau pasijusti, kad mes esam kažkieno dalis, kad mes esam grupė. Kad ir laisvalaikį leidžiam kitaip, kad mūsų visai kiti interesai, bet tam tikrom dozėm, mes esam viena. Tikintis, kad galima ten kalnus nuversti ir viskas čia mano mokslas bus geriausias ir svarbiausias ir aš padėsiu pasauliui ir taip toliau, dabar tai žiūriu taip, kad tas kelias turbūt yra toksai išskirtas, bet neturiu tiek optimizmo, kad kiekvieną kartą, ką aš padarau, kad tai bus naudinga. Labai dažnai tai atgula kažkur stalčiuose ar tampa neišgirsta. Variantas tikrai yra turėti bendruomenę, „klimatosaugos“ ar „klimato kaitos“ grupės, atrodo su jais neveikiu daug dalykų, bet aš jaučiu nuolatinį palaikymą ir tai yra stipru ir labai gera žinoti, kad kažkas nori daryti toliau. Bet tuo pačiu labai visada kviečiu pamėginti atverti vidinį pasaulį ir pamatyti, kaip mes stipriai esame susijungę su viskuo ir tada, kaip ir sakoma, dažniausiai nebesinori daryti arba galvoti kitaip apie likusias pasaulio dalis, nes nebeišeina ar nebūti nes jauti, kad save skriaudi, dažniausiai per padarydamas kažką tokio nelabai gera, bet, kita vertus, tu puikiai supranti, kad nu gyveni tokioj šiuolaikinei visuomenei, kur na visų varyti staiga į kažkokį akmens amžių, ne labai išeina ir tai priėmi kaip lėtą, skausmingą, bet kartu prasmingą veiklą.

PROF. DR. EGIDIJUS RIMKUS

– Kaip susiklostė, kad klimatologo kelias Jus pasirinko?

- Klimatologu tapau visiškai atsitiktinai. Studijavau geografiją, o grįžęs iš armijos uždelsiau pasirinkti kursinio darbo temą – 1988 m. liko tik viena laisva sritis, meteorologija. Taip pirmą kartą ir atsidūriau šioje katedroje. Klimatologo karjera prasidėjo kiek vėliau – ketvirtame kurse profesorius Kilkus pasiūlė darbo vietą Geografijos institute. Nuo to ir prasidėjo mano kelias šioje srityje.

– Kaip pailsite po įtemptos akademinės veiklos?

- Tiesą sakant, nuo darbo nepavargstu – jis man teikia didelį malonumą. Bet laisvalaikio veiklų turiu nemažai: labai mėgstu planuoti keliones, ir darau tai iki smulkiausių detalių, net iki autobusų grafikų. Taip pat man patinka opera, o knygos – nuolatinės mano palydovės. Labiausiai mėgstu skaityti fantastiką, o antroje vietoje – istorinę literatūrą.

– Įsivaizuokite studentą, kuris ką tik atvyko į Vilnių. Ką jam patartumėte pamatyti?

- Man patinka 100 km takas aplink Vilnių – miestas turi begalę dar neatrastų kampų. Patarčiau tiesiog tyrinėti ir leisti sau atrasti asmeninius maršrutus. Man pačiam labai patinka takas palei Nerį, o skulptūra Vilniaus vamzdžio, man kelia vien teigiamas emocijas. O jei reikėtų rekomenduoti barą, tai be ilgų svarstymų būtų „Alaus Biblioteka“.

– Kokiais principais vadovaujatės dirbant su studentais?

- Visus žmones laikau lygiaverčiais. Stengiuosi bendrauti vienodai – su rektoriumi, studentu ar net darželinuku. Nuo vaikystės mėgau kalbėtis su vyresniais, jei tik jie bendraudavo kaip lygus su lygiu. Dabar pats tą principą taikau auditorijoje – studentams beveik visada sakau „Jūs“. Man tai pagarbos ženklas.

– Kokia Jūsų supergalia auditorijoje?

- Nemanau, kad turiu supergalių. Bet tikiu, kad mano stipresnioji pusė – nuojauta. Gana greitai pajaučiu studento asmenybę, jo darbo stilių ir tai, kaip jam geriausia padėti, dažnai užtenka kelių susitikimų. Ypač, ši nuojauta padeda dirbant su kursinį ar baigiamąjį darbą pas mane rašančiais, studentais.

– Jei fakultetas suteiktų vieną apmokamą laisvadienį tik Jums, kurį skirtumėte sau, ką veiktumėte?

- Be abejonės – keliaučiau. Tai veikla, kuri man patinka labiausiai.

“Jei nieko *nebijai*, laikas į pensiją”

- **Jei Jūsų dėstytojo karjera būtų vėjas, koks jis būtų – brizas ar škvalas?**

- Vienareikšmiškai brizas.

- **Kiek Jūsų paskaitose yra pedagogikos, o kiek – psichologijos?**

- Pedagogikos niekada nestudijavau, todėl sunku įvardyti, kas tiksliai yra pedagogika. Paskaitos visada priklauso nuo auditorijos. Kai studentų daug, sunkiau pajusti bendrą atmosferą, o mažesniuose kursuose natūraliai prisiderinu prie žmonių, esančių priešais mane. Nuo to priklauso ir mano dėstymo stilius.

- **Kokias temas, nepatenkančias į studijų programą, galėtumėte dėstyti?**

- Galėčiau dėstyti istoriją. Ne mokiniams – mokytojo darbas ne man. Nors, niekada nebandžiau, gal visai ir pavyktų.. Labiausiai mėgstu dirbti su motyvuotais, brandesniais žmonėmis. Universitete lankomumas neprivalomas, tad tikiu, kad studentai ateina mokytis, o ne plepėti.

- **Ko bijote auditorijoje?**

- Manau, visada reikia šiek tiek baimės – jei nebejauti, turbūt jau laikas į pensiją. Bijau ne auditorijos, o netikėtų situacijų, kurių negalėčiau tinkamai suvaldyti: pavyzdžiui, studento nualpimo ar neblaivaus žmogaus pasirodymo paskaitos metu. Per daugelį metų mačiau visko, bet kiekviena netikėta situacija gali išmušti iš ritmo.

- **Ar turite ritualų universitete?**

- Darbo daug, tad ritualams mažai vietos. Bet jei atsiranda laisva minutė, sužaidžiu šachmatų partiją. Mane šachmatais žaisti išmokino tėtis, o dabar žaidžia ir mano vaikai. Nors savęs nelaikau geru žaidėju, man tai maloni, trumpa pertrauka.

- **Kokį mitą apie dėstytojus norėtumėte sugriauti?**

- Visus. Dėstytojai yra tokie pat žmonės – su savo stiprybėmis ir silpnybėmis, kasdieniais džiaugsmiais ir rūpesčiais.

PROF. DR. EDVINAS STONEVIČIUS

- Kaip atradote klimatologo kelią?

- Įstojęs į KTU greitai supratau, kad grynasis technologijų mokslas nėra mano kryptis. Tuo metu klasiokė studijavo geografiją, ši sritis mane sudomino, todėl persikėliau studijuoti į Vilnių. Dar pirmame kurse pajutau, kad noriu tęsti studijas ir magistrantūroje, ir doktorantūroje. Dėstymas atrodė patrauklus ir aiškus kelias – jame daug laisvės, galimybių keliauti. Magistrantūroje pradėjau dirbti Geografijos institute, o po pirmo kurso buvau pakviestas dėstyti Ežerotyros pratybų. Taip atsirado vis daugiau temų ir atsakomybių, o mano karjera natūraliai vystėsi technologijų ir gamtos mokslų sankirtoje. Specialybę pakeičiau, bet tiksluiko bruožai liko.

- Kaip pailsite po įtemptos akademinės veiklos?

- Daugiausia pailsiu vaikščiodamas – savaitgaliais visada stengiuosi skirti laiko pasivaikščiojimams. Be to, man labai patinka motociklų lenktynės, jas nuolat seku.

- Ką naujam studentui rekomenduotumėte aplankyti Vilniuje?

- Siūlau tyrinėti ir atrasti Vilniaus senamiestį ankstyvais savaitgalio rytais. Tuo metu gatvelės dar tuščios, galima ramiai apžiūrėti kiemelius, siauras gatves ir rasti vis naujų vietų. Vilnius skirtingais metų laikais atskleidžia skirtingus veidus, todėl tikrai verta jį patyrinėti savarankiškai.

- Kokiais principais vadovaujatės dirbdamas su studentais?

- Prieš 10–15 metų supratau: studentas ateina į universitetą mokytis savo noru. Jei žmogus pats nenori žinių, niekas jo to neišmokys. Mano tikslas – padėti suprasti medžiagą tiems, kurie domisi, ieško atsakymų ir nori gilintis.

- Kokia Jūsų supergalia auditorijoje?

- Stengiuosi į studentus žiūrėti kaip į kolegas – tai kuria atsipalaidavusią, pagarbią atmosferą. O mano „supergalia“ tikriausiai yra gebėjimas sklandžiai grįžti prie temos net tada, kai paskaitos metu mintys nukrypsta į šoną. Studentai neretai net nepastebi, kad įvyko nedidelis posūkis.

“paskaitą palyginčiau su monospektakliu, kuomet kiekvieną savaitę turi *suvaidinti* vis naują tęsinį”

- Kokį kitą mokslą galėtumėte dėstyti?

- Tikrai galėčiau dėstyti biologiją – ši sritis man artima. Esu dirbęs su ekologijos temomis rašydamas disertaciją, todėl gamtos mokslų sritys apskritai man labai įdomios.

- Koks garsas labiau Jums „kalba“ – lašantis čiaupas ar upės tėkmė?

- Be abejonės, upės tėkmė. Hidrologija man įdomi dėl procesų ir priežasčių, o lašas – tik galutinis rezultatas grandinėje. Mane visada labiau žavi tai, kas vyksta iki pasekmės.

- Jei galėtumėte pakeisti vieną dalyką pasaulyje, ką pasirinktumėte?

- Norėčiau, kad žmonės labiau pasitikėtų mokslu ir faktais. Kad diskusijose remtųsi argumentais, o ne nuojautomis, ir nebijotų pripažinti, jei klysta.

- Jei gautumėte dieną tik sau, ką veiktumėte?

- Išvykčiau į gamtą. Labiausiai traukia Spindžio ežeras Trakų rajone – tai viena mano mėgstamiausių vietų ramiems pasivaikščiojimams.

- Kiek Jūsų paskaitose yra pedagogikos ir kiek – psichologijos?

- Psichologija sudaro mažiausiai pusę paskaitos. Pedagogika padeda struktūruoti informaciją, tačiau jei žmogus jaučia stresą ar vidinį bloką, jis jos tiesiog nepriims. Psichologija leidžia sukurti ramų ritmą, kuriame pedagogika gali veikti.

- Ko bijote paskaitų metu?

- Manau, nedidelė baimė yra naudinga – ji primena apie atsakomybę. Labiausiai neramina netikėtos situacijos, kurios gali sutrikdyti paskaitos eigą. Paskaitą dažnai lyginu su monospektakliu: kiekvieną savaitę turi „suvaidinti“ tęsinį, ir norisi, kad tiek man - dėstytojui, tiek studentams tai būtų gera diena.

DR. JUSTINAS KILPYS

- Klimato tyrinėjimai, nors ir itin reikšminga bei įdomi sritis, nesulaukia tokio susidomėjimo, kaip, pavyzdžiui, fiziniai ar chemijos mokslai. Kas lėmė jūsų apsisprendimą rinktis klimatologo kelią? Gal nuo vaikystės žinojote, kad norite tapti mokslininku?

- Ne, nežinojau nuo vaikystės. Vienas toks įvykis lėmė kodėl aš pasirinkau gamtos mokslus. Per paskutinį skambutį ar šimtadienį atėjo pradinių klasių mokytoja ir atnešė ketvirtos klasės rašinėlius “Kuo aš būsiu užaugęs”. Ir aš buvau parašęs, kad kai aš užaugsiu, jodinėsiu žirgu po miškus ir būsiu eiguliu. Ir dvyliktokui, kuris sakė “aš studijuosiu finansų draudimo matematiką”, man kažkaip “kirto” per smegenis ir per širdį, kad aš vis dar noriu su žirgu jodinėti po miškus. Ir tuomet iš esmės ir įtraukiau į savo stojimo sąrašus gamtos mokslus. Hidrologiją ir meteorologiją įrašiau todėl, kad nebuvo pasirinkęs biologijos paskutinėse klasėse mokykloje. Dar svarsčiau apie ekologijos mokslus, bet nebuvo mokykloje baigęs biologijos, dėl to liko geografiniai mokslai. Truputį atsitiktinai, bet niekada nesigailėjau.

- Tai ar teko su tuo žirgu po miškus pajodinėti?

- Į miškus dažnai išeinu, bet jodinėti nemoku..

- Kokie Jūsų hobiai? Kaip pailsite nuo įtemptos akademinės veiklos?

- Mano hobiai yra aktyvus buvimas gamtoje, važinėjimas dviračiais, plaukimas baidarėmis, pėsčiųjų žygiai. Ir mano vaikai žaidžia futbolą, tai dabar dažnai važiuoju į futbolo varžybas palaikyti vaikų.

- Pasidalinkite savo mėgstamiausiomis Vilniaus vietomis, kurias rekomenduotumėte aplankyti šviežiai čia atsikrausčiusiems studentams - kavinės, muziejai, pasivaikščiojimo takai? Bet kas, kas Jums artima.

- Kadangi man prie širdies yra aktyvus buvimas gamtoje, tai labiau rekomenduočiau su gamta susijusias vietas. Man labai patinka Trijų kryžių kalnas. Ten užlipus, Vilniaus ir Neries slėnio panorama – pamatai, kas tas Vilnius yra, jo reljefas. Taip pat labai patinka Vilnelė - tiek Užupyje, kaip mieste, tiek ir prie Belmonto. Vilniaus svečiai būtinai turėtų nueiti prie Vilnelės. Be abejo, ir senamiestis labai patinka, jo vaizdas užlipus į Vilniaus universiteto varpinę.

- Ar tikite Kalėdų seneliu?

- Kadangi turiu du sūnus, tai neišvengiamai Kalėdų senelis yra.

- O ar galima Kalėdų senelį laikyti aplinkai draugišku?

- Čia priklauso nuo to, kaip jis keliauja, ar teleportuojasi. Blogiau kai Kalėdų senelis dovanoja vienkartinius ir nesąmoningus daiktus, tuomet jau nelabai draugiškas aplinkai būna.

“Buvau parašęs, kad kai aš užaugsiu, *jodinesiu* žirgu po miškus ir būsiu *eiguliu*”

- **Jei klimatologija būtų filmas, kokio žanro jis būtų - drama, mokslinė fantastika, o gal komedija?**
 - Būtų mokslinė fantastika su nelaiminga pabaiga, daug dramos elementų. Tą parodo ir filmai, kurie yra kurti apie klimato kaitą. Jie būna arba labai distopiniai, arba dramos, aišku, yra ir komedijų padaryta. Bet aš aišku įsivaizduočiau kaip mokslinę fantastiką su nelaiminga pabaiga.
- **Jei turėtumėte supergalią išspręsti vieną klimato kaitos problemą visiems laikams čia ir dabar – kokia ji būtų ir kodėl?**
 - Klimato kaitą išspręstume, jei sumažintume ŠESD išmetimus, tai būtų perėjimas prie atsinaujinančių energijos šaltinių. Lietuviškam kontekste, tai uždaryčiau visas gatves ir leisčiau važinėti tik viešajam transportui. Griežtas sprendimas, bet neleistčiau asmeninių automobilių Vilniaus centre.
- **Ar klimatologai turi savo “inside jokes”, kurių žmonės, nesusiję su klimatologija, paprastai nesupranta?**
 - Yra meteorologiniai terminai, kuriuos naudojam konferencijose, kai vienas kitą suprantame ir pajuokaujame apie geopolitinių aukštį. Bet klimatologai rimtesni žmonės.
- **Je ne klimatologija, kokią kitą karjeros kryptį rinktumėtės?**
 - Būtų kažkas su gamtos mokslais susiję - ekologija, aplinkotyra, galbūt zoologija.
- **O jei atimtumėme gamtos mokslus?**
 - Tuomet tikriausiai būčiau susijęs su duomenų mokslais, kadangi duomenys ir skaičiavimai man patinka.
- **Kokį emocinį krūvį patiriate dirbdamas su klimato kaitos realijomis ir kaip randate viltį bei prasmę kasdienybėje?**
 - Dažniausiai tos žinutės, susijusios su klimato kaita, yra neigiamos. Kaip tik šiandien pasižiūrėjau, kad šie metai bus antri arba treči pagal šilumą ir čia jau tęsis maždaug septynių metų laikotarpis, kai bus karščiausi metai. O ŠESD išmetimai didėja ir išlikti labai pozityviu yra sunku, ypač, kai matai politinį susikaldymą. Pasaulis vis mažiau bendradarbiauja tarpusavyje ne tik aplinkosaugos klausimais. Šiais metais svarstė apie susitarimą dėl plastiko mažinimo globaliu mastu – nieko neįvyko. Bet viltį išlaikyti padeda kolegos, bendraminčiai, draugai, su kuriais randi bendrą kalbą ir kuriems rūpi tie patys dalykai. Tuomet supranti, kad esi ne vienas ir kad yra daugiau žmonių, kurie supranta šias problemas. Būvimas gamtoje su šeima irgi nuima šį stresą. Ir tiesą pasakius manau, kad daugiau streso patiriu universitete dėstydamas. Nėra taip, kad aš kiekvieną dieną jaudinčiausi dėl klimato kaitos, labiau būna tie kasdieniai darbai ir “deadlines”, kurie kelia stresą. Bet tas informacinis fonas, kuriame gyvenu, irgi nepadeda.

- Ar nebūna, kad bendraujant su kolegomis apie klimato kaitą, apimtų bendras depresijos jausmas dėl klimato kaitos?

- Šiaip yra problema, kai matai, kad viskas eina į blogesnę pusę, tam tikru metu visi tampame cinikais, pradedame ciniškai žiūrėti į visa tai, piktai pajuokaujame “ai, na ir gerai, tegul žūsta visi tie koralai”. Tai šito tikrai yra. Bet bendras depresijos jausmas neapima. Kai tai yra tavo kasdienybė, profesija, tu negalvoji ką iš tiesų reiškia tie skaičiukų padidėjimai ir sumažėjimai, nes jei iš tiesų pradedi apie juos galvoti, tai pasidaro baisu.

- Jei dabar galėtumėte susitikti su jaunesne savo versija, kuri tik prisilietė prie klimatologijos, kokią žinutę sau perduotumėte?

- Nėra nieko, ką labai norėčiau keisti profesiniame kelyje. Gal tik palinkėčiau neprarasti idealizmo, nes dabar jau kartais išlenda cinikas. Karjeros pradžioje, kai Lietuvos hidrometeorologijos tarnyboje pradėjau dirbti klimatologu, vėliau jau ir universitete, tai turėjau labai daug entuziazmo. Atrodė, kad jei visiems paaiškinsiu kaip vyksta ta klimato kaita ir pateiksiu faktus, tai visi supras. Bet pasirodo, kad ne. Kartais kad ir kiek aiškintum, tiesiog žmonės nesiels kitaip, ypač politikai. Nepadeda faktai žmonėms, o tada buvo labai aiškus tikėjimas, kad jei papsakosiu visiems kaip yra, tai visi supras. Tai jau dingo tas naivumas.

- Ar kadanors pagalvojote, kad Jūsų darbas gali būti beprasmis, jei pasaulis vis tiek neklauso mokslininkų perspėjimų? Kaip susitvarkote su tuo jausmu?

- Taip, dažnai pagalvoju, kad mano darbas yra beprasmiškas. Bet kai gauni kažkokį atgalinį ryšį, ypač iš nepažįstamų žmonių “aš mačiau Jūsų interviu” arba “aš skaičiau, kad Jūs kalbėjot”, tuomet suprantu, kad gal ne veltui mes čia hidrologijos ir klimatologijos katedroje kalbame, ar skaitome viešas paskaitas, duodame interviu. Žmonės išgirsta ir atgalinis ryšys yra labai svarbu, pakelia moralą ir leidžia suprasti, kad ne veltui dirbi. Pradėjau dirbti 2010-aisiais metais ir suprantu, kad per tuos 15 metų niekas nepasikeitė, o dar tik blogiau pasidarė. Bet tie šviesos spindulėliai, kai po paskaitos ar gatvėje kas prieina ir sako “taip, klimato kaita yra labai svarbu”, padeda.

Kas dar labai demotyvuoja kalbant apie dėstymą, tai dirbtinis intelektas. Kartais galvoju tai kam aš čia dėstau, jei visi naudojami dirbtiniu intelektu, kokia čia prasmė. Žmonės turi suprasti, kad dirbtinis intelektas gali pateikti ir klaidingą informaciją. Praeis kažkiek metų, kol išsigryninsime kur dirbtinis intelektas tikrai padeda greičiau ir efektyviau atlikti darbus, o kur mes tiesiog bukėjame ir prarandame kritinį mastymą.

- Ar komunikuojant apie klimato kaitą, yra tekę rinktis tarp profesionalaus objektyvumo ir žmogiškos emocijos?

- Visai dažnai kalbant su žurnalistais natūraliai per balso intonacijas išlenda emocijos. Nėra taip, kad pradedi piktai kalbėti, bet balso intonacijos labai dažnai išduoda emocijas. Bet tas nėra blogai, sausas kalbėjimas žmonėms neimponuoja, jie nejaučia ryšio. Stebėdamas kolegų interviu, matau kaip kartais tos emocijos pašoka ir tas yra labai gerai, nes tai parodo, kad jie yra gyvi žmonės. Su interviu yra buvę tokių momentų, kai sukykla pyktis ir jis dažniausiai būna susijęs su nekompetencija ir nesąmoningais klausimais, kurie išmuša iš vėžių ir tuomet sukykla vidinis pyktis. Vienas iš pavyzdžių, kai komercinės televizijos žinių kanalas klausinėjo apie vasaros konvekcines audras. Pasakojau, kad jų metu būna žaibai, kruša ir žurnalistas tuo metu užsikabino už žodžio “kruša” ir klausia “o kas būna, kai kruša pataiko į žmones?”. Ir jaučiu, kaip jis vaikiškai žaidžia tuo žodžiu ir nori, kad pasakytum “iškruš žmones”. Tuomet sukilo pyktis ir sakau, jog tokiu atveju reikia saugotis, eiti po stogu. Kitas atvejis buvo, kai sulaukiau klausimo “o ką daryti žmonėms, kai pamato viesulą?”, tuomet galvoji “kaip tai ką daryti? Slėptis aišku”. Bet taip nutinka paprastai su tais žurnalistais, kurie dirba žiniose ir dengia įvairias temas – pokalbius su politikais, pasaulio naujienų apžvalgas. Tuomet ir būna tie jų klausimai gana kvaili ir galvoji “Tai kaip aš čia dabar turėčiau tau atsakyti, kaip elgtis pamačius viesulą?”.

DOC. DR. GINTAUTAS STANKŪNAVIČIUS

- Klimato kaita ir klimato tyrinėjimai - įdomi ir išskirtinai reikšminga sritis, nesulaukianti tokio susidomėjimo, kaip, pavyzdžiui, chemijos ar teisės mokslai. Kas lėmė Jūsų pasirinkimą tapti meteorologijos, klimatologijos srities mokslininku? Gal jau vaikystėje žinojote, kad norėsite tokiu tapti?

- Taip, žinojau. Tik nežinojau, kur reikės stoti, nes tuo metu buvo proforentavimo kabinetai, kur gali nueiti ir pasiteirauti kur tau reikia kreiptis, ką daryti jei nori būti, pavyzdžiui, statybininku ar pilotu. Tai kai nuėjau ten 11-oje klasėje į Kauno miesto skyrių ir paklausiau, man ištraukė hidrogeologiją. Sakau jiems, kad čia turbūt ne tas, o man sako kad tas. Tai supratau, kad su jais daugiau nenoriu turėt reikalų, nelabai jie supranta. Tuomet nuėjau į Rotušės aikštę, ten tuo metu buvo hidrometeorologijos observatorija. Ten pas juos užklausu ir jie man pasakė, kad pirmiausia turiu stoti į geografiją.

Na gal ne nuo vaikystės žinojau, gal vyresnėse klasėse labiau. O vaikystėj tai visokių ten norų buvo, ir archeologija labai domėjau. Bet labai greit mane atmušė nuo tos archeologijos, kai kažko užklausu, kas mokosi istorijos fakultete, jie man ir sako "ką tu čia, kokie dinozaurai, šukes valom".

- **Jeigu ne meteorologija ir ne archeologija, kokią kitą karjeros kryptį rinktumėtės?**

- Kažkada galvojau apie farmaciją, bet chemijos ten labai daug, o aš nelabai jos mėgau. O gal tiesiog nemokėjo jos mums dėstyti. Turėjom dvi mokytojas, vieną vadinom Kolba, o kitą Molekulę. Tai jos tas pravardes tikriausiai įgijo dėl to, kad nelabai mokėjo tą dalyką išdėstyti. Šiaip nelabai tais laikais buvo galima skubėti rinktis specialybę, nes nori ar ne, paims tave į kariuomenę.

- **Kokie Jūsų hobiai? Kaip pailsite nuo įtemptos akademinės veiklos?**

- Nėra ta veikla įtempta. Seniau, kai buvo pirmieji karjeros laiptai, tuomet norėjosi kažką pasiekti, daugiau uždirbti. Algos nebuvo jau tokios didelės, reikėjo per kelis darbus bėgioti. Seniau labai mėgau kažkur išvažiuoti žvejoti, dabar kartais su studentais palaipiojam po kalnus Slovakijoje, Čekijoje, Lenkijoje, teko ir Alpėse šiek tiek. Žiūriu, kad visai gerai taip atsipalaiduoti. Na o blogiausiu atveju tai baras yra.

- **Ar mėgstate knygas skaityti?**

- Mėgau, bet labai spocifines. Seniau skaitydavau daugiau apie keliones, buvo tokios serijos, kaip Horizontai, Drąsiųjų keliai apie nuotykius, Zenitas apie žymius žmones. Dabar jau aišku nėra tokių serijų, tokių neskaitau šiuo metu. Dabar man patinka knygų apžvalgas pasiskaityti [prieš perkant]. Dabar tokios daugiau filosofinės, teologinės, būties patinka, bet būtinai turi būti apžvalga, nes gali nusipirkti knygą ir paskui ji sunkiai skaitoma, o jei dar blogai išversta..

“Antarktidoje pūgos atveju tarp namų būdavo virves, kad *nepaklystum*”

- Pasidalinkite savo mėgstamiausiomis Vilniaus vietomis, kurias rekomenduotumėte aplankyti šviežiai čia atsikrausčiusiems studentams - kavinės, muziejai, pasivaikščiojimo takai – bet kas, kas Jums artima.

- Tai senamiestis, aišku dalinai atstatytas jis, bet dar turi tą istorinę dvasią. Vidiniai senamiesčio kiemeliai, kurie savaitgaliais paprastai būna užrakinti, o darbo dienomis visada atrakinti ir gali užėti, architektūrą panagrinėti. Aišku Vilniaus universiteto kiemeliai labai puiku, ypač kai žinai istoriją. Ir, žinoma, bažnyčios, kurių turim daugybę ir dar įvairių konfesijų, ne į visas ir galima užėti. Evangelikų reformatų bažnyčioje anksčiau buvo kino teatras, kartais nueidavau ten į filmą. O šiaip bažnyčios pas mus gražios, turi ilgą istoriją. Anksčiau iš principo neidavau į cerkves, bet pamačiau, kad cerkvėse irgi labai įdomu, ypač tose senose, kurios senamiestyje yra. Taip pat ukrainiečių unitų cerkvė. Bažnyčios yra tas lobis, kurį gali atrasti asmenys, atvažiavę iš kitur.

- Dalyvavote ekspedicijoje į Rytų Antarktidą, kur dirbote palydovinės informacijos dešifratoriumi - sinoptiku. Kokia buvo pagrindinė šios ekspedicijos užduotis?

- Tai buvo rutininė ekspedicija, kuri trukdavo vidutiniškai apie metus. Bet manoji kažkaip užsilaikė ir ten prabuvau nepilnus šešiolika mėnesių. Bet man pavyko su laivu anksčiau išplaukti, kiti užsibuvo aštuoniolika mėnesių, kas yra labai daug. Pusantrų metų tokioje atskirtyje labai veikia psichiką.

- Kokius tiksliai palydovinius duomenis analizavote?

- Mano užduotis buvo teisingai nukreipti anteną, kad jos nenulaužtų, kadangi ten labai stiprūs vėjai. Surinkti per naktį poliarine orbita praskrendančių palydovų vaizdus. Pagrindė būdavo du kanalai - infraraudonųjų ir vandens garų. Ir palydovai buvo NOAA ir rusiški.

Ten buvo prognozuotojas, kuris tik tuo ir užsiimdavo. Tai jis dalinai naudodavosi mano gauta informacija. Dar buvo vienas specialistas, kuris analizuodavo iš nuotraukų ledų kraštus, ledo judėjimus, atlikdavo analizes, bet informacija nelabai dalindavosi.

- Kaip prognozės Antarktidoje skiriasi nuo sinoptinio darbo kituose pasaulio regionuose?

- Labai paprastai, pirmiausia reikia išmokti apversti žemėlapių aukštyn kojomis, kad polis būtų viršuje, o vidutinės platumos apačioje. Nes jei neišmoksi, tai tau atrodys viskas atvirščiai. Tik reikėjo įsidėmėti, kad žemo slėgio sūkuriai sukasi pagal laikrodžio rodyklę, o aukšto - prieš. Priešingai nei Šiaurės pusrutulyje.

Dar gaudavom skaitmenines amerikiečių prognozes, kurios nebuvo labai tobulos. Iš beveik trisdešimties žmonių, vienintelis turėjau darbo kompiuterį su Windows sistema, kurioje, atsivertęs failus, galėjau pataisyti duomenų lenteles, jei matydavau, kad kompiuteryje išbraižo blogai izobaras ar izohipses, jos susikerta ar susilieja. Tai ranka pataisydavau tas grubias klaidas.

Dar turėjom ploterį, kuris važinėja ant dviejų, x ir y, ašių. Ten buvo į jį istatytas pieštukas, o turėjo būti istatytas kažkoks specialus rašiklis, bet jis senai jau buvo dingęs. Ir ta technika buvo prancūziška, neaišku iš kur ten atsiradusi. Bet jis puikiausiai tais laikais ant didelio, maždaug A0 formato, išbraižydavo Pietų pusrutulio sinoptinį žemėlapi su stočių duomenimis. Man tuo metu tai buvo atradimas. Buvau atsakingas, kad tas ploteris veiktų ir kad niekas juo nesinaudotų be reikalo.

- Ar teko susidurti su kokiais iššūkiais, pavyzdžiui, orų sąlygos, erzinantys kolegos, o gal izoliacijos pojūtis?

- Viskas kartu. Na aišku, kai ateina šaltas laikotarpis, o ten šalta visada, turiu omeny kai tamsus ateina, be abejo, psichologiškai tas veikia. Iškart pasiklausiau, kaip čia tas vadinasi, kad pastoviai tas irzlumas atsiradęs, nenoras bendrauti. Tai sakė, kad čia povandeninio laivo sindromas, kai visi su tavimi esantys veikėjai žinomi, nematai kitų žmonių, praktiškai negali kažkur išeiti pasivaikščioti, kad prasiblaškyti. Tai natūraliai pradedi vengti, ypač tų, kurie nelabai maloniai bendrauja. Tai gerai, kad man buvo gana didelės patalpos skirtos, tai aš galėjau pasislėpti. Kiti gyvendavo labiau suspausti, ypač techninis personalas, tai matydavau, kad visko ten būdavo. Na, o orai žiemą prasti. Dauguma pastatų buvo ant polių, tai tas pučiantis sausas vėjas sudarydavo tokį specifinį garsą. Tai kai tą garsą girdi vieną parą, tai dar nieko. Bet kai jau trečia para iš eilės, tai pradeda psichiškai veikti.

Pūgos atveju tarp namų būdavo virvės, kad nepaklystum, nes matomumas ten labai greitai pablogėja. Pasižiūri į viršų ir matai žvaigždes, o į priekį - nieko nesimato. Vėjas pakelia tą sausą smulkų sniegą kokius du tris metrus į viršų ir į priekį žiūrint matai tik pieną. Stengdavomės laikytis tų virvių, nes tik biškį paėjus į šoną nieko jau nebematai. Būdavo uždegti prožektoriai, bet jie nieko negelbėdavo, ypač kai stipri pūga.

-tik taip atrodo kompe

Su kokiais iššūkiais susiduriate ugdydami ateities sinoptikus, būsimus meteorologijos, klimatologijos mokslininkus?

- Čia jau priklauso nuo besimokančiųjų suinteresuotumo. Vieni būna labai žingeidūs, atrodo tiesiog svajoja gal būti orų reporteriais, kad būtų matomi visuomenėj, kiti gal galvoja labiau apie analizuotojo darbą. O tretieji nori tiesiog užbaigti kažką ir tas labai matosi. Ir jei duodi papildomus darbus ir literatūrą, tai ta trečioji grupė paima tik tai, kas yra labiausiai būtina egzaminui išlaikyti ir daugiau nieko.

- Koks būtų Jūsų svajonių oras, jei galėtumėte jį užsisakyti visiems metams?

- Esu buvęs ir šaltyje, karštyje gal mažiau, tvankumoje, ko nelabai išeina pakęsti mūsų platumos žmonėms.. Gal sakyčiau tokia kaip Portugalijos sala Madeira, kuri yra okeane, arba gal net Azorų salos, kuriose beveik ištisus metus būna maži svyravimai. Bet tai nėra Airija su cepelininiu dangum, stipriais vėjais ir trumpais krituliais, kurie erzina.

- “Facebook’e” publikuojate orų apžvalgas ir prognozes. Ar būna, kad apsišaunate ir ar dėl to sulaukiate aštresnių komentarų iš skaitytojų, studentų, o gal iš kolegų?

- Aš parašau, o publikuoja katedros darbuotojai. Tai buvo profesoriaus Rimkaus sumanymas kažkada sukelti šiojį tokį profesinį suinteresuotumą, nes pradėjome stigti studentų. Kaip sugebėjau, taip ir rašiau. Pradžioje rašydavau dažniau, kartą į savaitę, dabar jau rečiau. Vieną kartą į mane kreipėsi Respublikos laikraščio redaktorius ir sako “norim Jums pasiūlyt gerai apmokamą darbą, reikės tokias apžvalgas daryt pas mus”. Tai parašiau jam tokį laišką “žinot, kuo skiriasi tas apmokamas darbas, bet kada tu turi dirbti? Čia nori rašai, nori nerašai. O pas jus turėsiu rašyti.”. Be to, būna tokių situacijų, kai matai, kad prognozės nelabai pildysis. Jos išleidžiamos reguliariai, bet matai, kad situacija labai nepastovi ir greičiausiai ten po kokių septynių dienų bus visiškai kitaip, nei dabar prognozuojama. Tai tokiu atveju paprasčiausiai nerašai.

O tie pikti komentarai - aš nė karto neatsakiau. Galvoju, kad kas jau įdeda tą apžvalgą, tas tegul ir tvarkosi.

Dar pastebėjau, kad kai kurie dienraščiai dar paklausdavo, ar gali naudoti mano šitas parašytas apžvalgas. Sakydavau, kad čia yra viso kolektyvo darbas. Po to pradėjo jie nebeklausti, o tiesiog kopijuoti. Tai pradėjau palikinėti klaidas, o galiausiai ir paslėptą reklamą - pasakau kažką tokio “čia labai sudėtinga, bet jei norite tikrai sužinoti, reikia mokytis būtent šią specialybę”. Tai pradžioje tie dienraščiai nepagavo, bet vėliau pastebėjau, kad pradėjo atsirinkinėti, jau tik gabalais dėdavo tas apžvalgas, jiems nereikalingas pastraipas išmesdavo.

- **Ar padėjo toks viešinimas pritraukti studentų?**

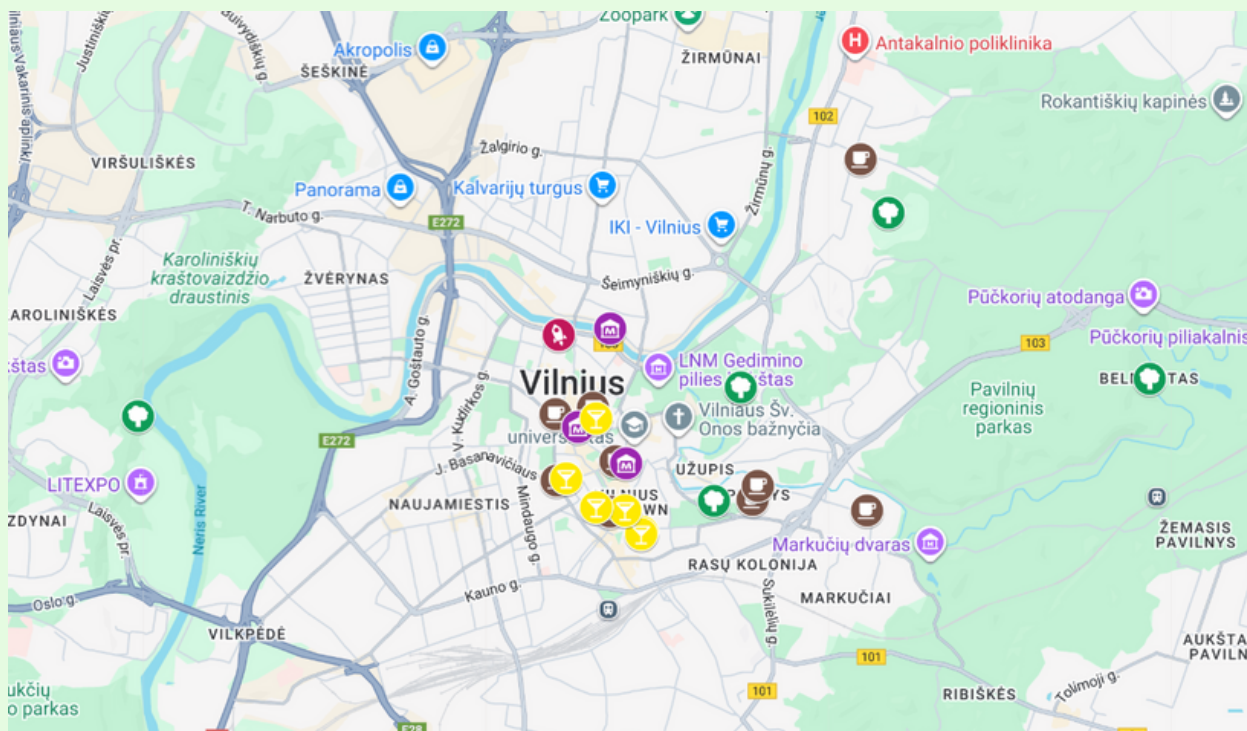
- Sunku pasakyti. Visiems giriuosi, kad kai tapau katedros vedėju, mes su studentais problemų nebeturim – nei su magistras, nei su bakalaurais. Iš esmės ir su doktorantais. Aišku ne tiek, kiek chemikai jų ten kepa. Mes dabar pakeitėm magistro studijų programą. Seniau tai buvo gilinamosios studijos, tai dabar padarėm plečiančiąsias studijas, kad prie klimato kaitos, klimato politikos galėtų prisiliesti ir humanitarai, socialinių mokslų atstovai, inžinieriai. Ir tikrai matom susidomėjimą. Tik bėda, kai reikia daryti kažkokius darbus ar projektus, tai vieni turi tą žinių užnugarį didesnį, o kiti gerokai mažesnį, jei nėra susidūrę su atitinkamais skaičiavimais, gilesnėmis analizėmis. Taip pat magistras jau kuris laikas važiuoja ir į lauko praktikas, ko anksčiau nebūdavo.

“Kai tapau katedros
vedėju, mes su studentais
problemų *nebeturim*”

PAMATYK VILNIŲ *naujomis akimis*

NESVARBU, GYVENI VILNIUJE METUS AR DEŠIMT - ČIA VISUOMET GALI RASTI KĄ NORS NAUJO.

ČIA RASI VISAS VU HKK BENDRUOMENĖS MĖGSTAMIAUSIAS SLAPTAS VIETELES VIENOJE VIETOJE

ŽEMĖLAPĮ RASI ČIA

Artifex

Dr. J. Kažio mėgstama meno galerija

Alaus Biblioteka

Prof. E. Rimkaus mėgstamas baras

Dockers Pub

Prof. A. Bukančio mėgstamas baras

APLINKOSAUGOS DATŲ ATMINTINĖ

Politiniai sprendimai:

1979 03 – Pirmoji Pasaulinė klimato konferencija (Ženeva), reali tarptautinės klimato politikos pradžia.

1988 – Įkurta IPCC (Tarpvyriausybinė klimato kaitos komisija).

1992 06 – Rio pasirašyta JT Klimato kaitos konvencija (UNFCCC).

1997 12 11 – Kioto protokolo priėmimas (pirmasis teisiškai įpareigojantis emisijų mažinimui).

2005 02 16 – Kioto protokolas įsigalioja.

2015 12 12 – Paryžiaus susitarimo priėmimas.

2016 11 04 – Paryžiaus susitarimas įsigalioja.

Kasmet lapkritį – JT Klimato konferencijos (COP). Pvz., COP21 Paryžiuje, COP26 Glazge.

Mokslo istorija ir svarbūs atradimai:

1824 – Joseph Fourier nustato šiltnamio efekto principą.

1896 – Svante Arrhenius apskaičiuoja CO₂ poveikį globaliai temperatūrai.

1958 03 – Čarlzas Keelingas pradeda CO₂ matavimus Mauna Loa.

1985 – Vyksta Villacho konferencija, pirmasis ryškus mokslinis įspėjimas apie klimato kaitą.

1998 – Metai, po kurių moderni globalių temperatūrų kreivė rodo spartesnį šilimą.

Ekologija ir aplinkosauga:

1962 – Rachel Carson išleidžia „Silent Spring“, pradžia modernios aplinkosaugos.

1972 06 – „Limits to Growth“ ir pirmasis JT aplinkosaugos viršūnių susitikimas Stokholme.

1987 – Montrealio protokolas dėl ozono sluoksnio nykimo.

2000 – Pradedama diskusija apie Antropoceną kaip naują geologinę epochą.

Svarbios kasmetinės aplinkosaugos dienos:

03 21 – Tarptautinė miškų diena.

03 22 – Pasaulinė vandens diena.

03-23 – Tarptautinė meteorologijos diena.

04 22 – Žemės diena.

05 22 – Pasaulinė biologinės įvairovės diena.

06 05 – Pasaulinė aplinkos apsaugos diena.

Klimato rodiklių publikacijos:

Kas 5-7 metus balandį-gegužę – IPCC AR.

Kasmet liepą-rugsėį – WMO (Pasaulinė meteorologijos organizacija) publikuoja metines klimato būklės ataskaitas.

Kiekvienų metų pabaigoje – NASA, NOAA, Copernicus skelbia globalios temperatūros suvestines.

Lietuvai ir Baltijos regionui svarbios datos:

2004 05 01 – Lietuva įstoja į ES, pradeda galioti ES klimato ir aplinkos įstatymai. 24

2019 – Lietuva paskelbia klimatui neutralios ekonomikos tikslą iki 2050.